

Ks. Jerzy Chmiel

„NIE WYPOWIEDZIANE PRZYMIERZE?”

Symposium biblijne w Innsbrucku (1997)

W dniach 17–21 marca 1997 r. egzegeci Nowego Testamentu z obszaru języka niemieckiego, tworzący Arbeitsgemeinschaft der Deutschsprachigen Katholischen Neutestamentler, zorganizowali w Innsbrucku sympozjum (Tagung) pod znamionym tytułem: „Der ungekündigte Bund? Antworten des Neuen Testaments” (na język polski trzeba przetłumaczyć „nie wypowiedziane Przymierze” w znaczeniu „nie zerwane”)¹. Spotkanie zostało w pewien sposób przygotowane przez zeszyt tematyczny *Alter Bund – Neuer Bund* w „Theologische Quartalschrift” 176(1996).

Zwyczajem zespołu, który co dwa lata urządza swoje spotkanie w jednym z miast obszaru języka niemieckiego, obrady były skoncentrowane wokół czterech głównych referatów, obszernej dyskusji i seminariów.

Pierwszy referat wygłosił Norbert Lohfink SJ (który organizacyjnie nie przynależał do zespołu jako egzegeta Starego Testamentu, ale został zaproszony przez kolegów nowotestamentowców z racji swojej pozycji i prac na ten temat): „Dzieci Abrahama z kamieni. Czy Stary Testament obiecuje nowe przymierze bez Izraela?” W dwuczęściowym wystąpieniu prelegent zatrzymał się nad historycznym rozwojem pojęcia przymierza w Izraelu, by następnie przejść do analizy pojęć związanych z zawarciem i zerwaniem przymierza (*krt brt, pqd brt*). W ST jest zapowiedziane odnowione przymierze (prorocy), podejmuje to w NT Rz 9–11. Można mówić o pluralizmie teologii przymierza (pisma kapłańskie i koncepcja deuteronomistyczna).

W drugim referacie Karl Löning (Münster) poruszył problem kryzysu eschatologicznego i (nowego) przymierza w świetle nowotestamentalnej soteriologii. Prelegent zwrócił uwagę na „przymierze we krwi, która za wielu będzie przelana” (przekaz Mk). Motywy przymierza odnajdujemy w Rz 5–11; 2 Kor 3 i Hbr 8–10.

Chana Safrai (teolog żydowski – kobieta, jedna z nielicznych, wykładająca w Izraelu i we Frankfurcie) mówiła o Pierwszym Przymierzu (*Brit Rišonim*) i o przymierzu dla *Góim*. Analizując teksty rabinistyczne prele-

¹ Wyrażenie to nawiązuje do wypowiedzi Jana Pawła II w Moguncji w 1980 r., który mówił o „spotkaniu między Ludem Bożym nigdy przez Boga nie wypowiedzianego Starego Przymierza i Nowego” (*Begegnung zwischen dem Gottesvolk des von Gott nie gekündigten Alten Bundes und dem des Neuen Bundes*) – podkr. moje JCh).

gentka wskazała na powiązania przymierza z Torą i sądem eschatologicznym, które to powiązania w różny sposób ujawniają się w dyskusjach rabinistycznych.

Herbert Vorgrimler to dogmatyk, który na zaproszenie zespołu w swoim (czwartym) referacie podał teologiczną systematyzację danych biblijnych (przy okazji wspomniemy, że w Innsbrucku wyklada na uniwersytecie znakomity dogmatyk, Raymund Schwager SJ, twórca tzw. soteriologii dramatycznej, w oparciu o poglądy R. Girarda i H.U. von Balthasara). Prelegent oparł się na swoim artykule w „Theol. Quartalschrift”, a także na nowo opracowanym przez Theobalda i Löninga haśle *Bund* w LThK (nowe wyd.). Można według niego w teologii katolickiej wyróżnić trzy perspektywy: (a) perspektywa prawna (Schlinck 1993); (b) model koegzystencji i proegzystencji: Izrael – Kościół (Fries 1985); (c) model liturgiczny: anamneza Ostatniej Wieczerzy.

Rzecz jasna, że dyskusje po referatach były ożywione i pouczające, trudno je w tej chwili streszczać, na pewno wiele z tego ukaże się w publikacjach dyskusyjnych.

Dla zmęczonych biblijno-teologicznymi wywodami odprężeniem był wieczorny wykład z przeżroczami (tzw. Dia-Vortrag) Herberta Jochuma: „Kościół i Synagoga w sztuce”, połączony z okazyjną ekspozycją w miejscowym Volkskunstmuseum².

Uczestnicy spotkania pracowali w 5 grupach seminaryjnych (w nawiasie nazwisko prowadzącego):

1. Przymierze Abrahama i Przymierze synajskie. Redakcja jako recepcja w Wj 31, 12–17 i Kpł 26, 39–45 (Walter Gross, Tübingen);
2. Przymierze w tradycji Wieczerzy Pańskiej (Walter Kirchschräger, Lucerna);
3. Teologia przymierza w ewangelii Mateusza? (Hubert Frankemölle, Paderborn);
4. Przymierze w ST i Nowe Przymierze u Pawła (Jost Eckert, Trewir);
5. Motywy przymierza w Hbr, Liście Barnaby i u Justyna (Kurt Bakhau, Paderborn).

Nie trzeba nikogo przekonywać, że Innsbruck jest metropolią Alp austriackich (dwie olimpiady zimowe: 1964, 1976). Przepiękna górska panorama i zabytkowe obiekty pomagały w sympozjum. W podziemiach kościoła przy uniwersytecie zostali pochowani Karl Rahner i Paul Gächter, biblista. W Hofkirche 28 nadnaturalnych posągów z brązu otacza sarkofag cesarza Maksymiliana I. Wizyta w nowo odbudowanej przy pomocy katolików synagodze była jakby symbolem tematyki sympozjalnej.

Jaki wniosek z tego spotkania w Innsbrucku? Jest jedno przymierze: Boga z ludźmi. Konsekwencją tego jest przymierze Izraela z Bogiem, które jest nieodwołalne. Nowe przymierze realizuje się w Kościele, co nam przypominał Sobór Watykański II.

Kraków

Ks. JERZY CHMIEL

² H. J o c h u m, *Ecclesia und Synagoga. Das Judentum in der christlichen Kunst*. Ausstellungskatalog: Alte Synagoge Essen, Regionalgeschichtliches Museum Saarbrücken, 1993.